

ZA STATEČNOST

Pepa kráčí po sotva znatelné stezce jako každý druhý, třetí den už více než rok. Je říjen a trochu mrholí, ale zima není. Před ním se krásně vlní hřbet Hasana, čtyřletého německého ovčáka, jehož vodítko Pepa jen tak ledabyly přidržuje v pootevřené dlani. V rychle ubývajícím světle se z Hasana stává pouhý stín a vypadá nádherně. Dva kroky za Pepou jde jeho parťák Milan. Jdou mlčky, nemají si toho moc co říci, i když jinak měl Pepa Milana docela rád. Snad nejvíce ze všech kluků z roty. Milan byl ze spolehlivé rodiny, ostatně jako všichni pohraničníci. Na čáru se jen tak někdo nedostal. Prověrky tady byly skutečně důkladné. Milanův otec byl příslušník SNB a syn toužil jít v jeho stopách. Služba na hranicích mu k tomu měla dát to nejlepší doporučení. Ale jinak byl Milan dobrý kluk. Měl stejně jako Pepa rád přírodu a psy. A taky byl dobrý sportovec, nekouřil, denně cvičil nebo běhal a rád četl dobrodružné knihy. V tom všem si s Pepou byli blízcí. Pepa byl však trochu výjimka. Nebyl z úplně nejspolehlivějšího prostředí. Ne, že by se pohyboval někde mezi chartisty, to zas ne. Táta byl poctivý dělník ve fabrice, ale nebyl členem strany. Ve straně nebyla ani matka a právě ta, kvůli svému důraznému odmítnutí, musela před lety opustit místo učitelky. Poté pracovala jako uklízečka a pomocná dělnice ve stejné továrně jako táta. V továrně se také seznámili, nakonec vzali a zplodili Pepu. Pepa odmalička miloval les a zvířata. A úplně nejvíce psy. Táta mu koupil vlčáka, ale kříženého s kdovíčím. To však Pepovi nevadilo, psa miloval a denně cvičil. A protože ještě rád sportoval a četl ty dobrodružné knížky, není divu, že si strašně přál dostat se na vojnu k pohraničníkům. Nakonec mu pomohl tátův bratranec, který byl nějakým tajemníkem okresního výboru KSČ. Zkrátka věděl, kde se přimluvit. To, že rodiče museli strejdovi podstrčit pět set korun, které čert ví v čí kapse skončily, Pepa vůbec nevěděl. Sen se mu splnil a byl tím nejšťastnějším klukem pod sluncem.

Ale nyní po roce služby už dávno šťastný nebyl. A den ode dne se víc bál toho okamžiku, o kterém s jistotou věděl, že jednou přijde. Bylo vůbec zvláštní, že se mu to ještě nikdy nestalo, skoro všichni kluci z roty to už mají za sebou, někteří i vícekrát. Donekonečna to rozebírali, vyprávěli a často i dramatizovali. I když ono to většinou skutečně drama bylo. Smutné a kruté. Většina kluků už měla vyznamenání a hodinky s věnováním. Za statečnost. Za to že zastřelili nebo chytili živého záškodníka. Diverzanta. Nepřítele vlasti a socialismu. Banditu. Jen Pepa dosud to štěstí neměl. Při jeho službě byl vždy až idylický klídek. Kluci si Pepu někdy i dobírali a Pepa se čím dál víc stahoval do sebe. Byl rád, že dosud nemusel jako oni ... a strašně se bál toho okamžiku, až jednou bude muset. Dokáže to? Obával se, že ne. Ale jeho strach nepramenil ze zbabělosti nebo nějaké vnitřní slabosti. On by jistě dokázal vystřelit na nepřítele, ale když viděl ty chycené, raněné nebo i mrtvé záškodníky, začal nějak věřit, že je to

všechno jinak. Definitivně se to v něm zlomilo, když hlídka přivedla na rotu těžce zraněného mladíka a k smrti vyděšenou holku. Toho kluka nechali ležet bez pomoci na chodbě. Hodinu tam sténal a pak umřel. Holka, která celou tu dobu musela sedět s pouty na lavičce proti němu, nejdřív strašně brečela, ale pak se vzchopila a u výslechu byla neobyčejně statečná. Pepa při tom výslechu stál u dveří a holce se díval z boku to tváře. Občas se trochu ohlédla a jejich pohledy se střetly. Pepa se ukrutně styděl. On byl jeden z těch, kteří ji zabili přítele. Pepa věděl, že to není žádná kriminálnice. Chtěli pouze s přítelem cestovat po světě. Dojeli z Plzně jen kousek za Cheb. Byli naivní a strašně mladí. Oběma bylo dvacet, jako Pepovi.

Když pak holku odváděl do cely, chtěl ji něco říci, nějak se ji omluvit, vysvětlit, že on za to nemůže, ale nenapadlo ho jediné rozumné slovo. A když se za ní zavíraly dveře, ještě jednou, na vteřinku, se jejich pohledy setkaly. V tom jejím bylo pohrdání a strašně to bolelo. Pepa najednou pochopil, že je úplně jedno, kdo z kluků střílel. Byli jedna rota. Byli všichni kolečky v systému. Všichni leželi na pohyblivém pásu a měli namířenou nabitou zbraň. A jak ten pás běžel, tak se občas před někým objevil živý terč a ten dotyčný zmáčkl spoušť. Bylo jen dílem náhody, který voják zrovna byl ve správném okamžiku na správném místě. Kdyby tam byl Pepa, kdoví jestli by to neodnesla i ta holka. Zabít z očí do očí je asi těžké, ale vystřelit na jakýsi stín několik desítek metrů daleko, zřejmě tak těžké není. Soudě alespoň podle úspěšnosti střelby. Ale Pepa věřil že by dokázal nevystřelit.

To se stalo po půlroce vojny. Od té doby byl ještě mnohokrát nešťastný, když přivedli nebo i přinesli chyceného diverzanta. Taky moc dobře věděl, ostatně věděli to i všichni důstojníci, že běžná praxe je jiná, než nařizují předpisy. Varovný výstřel do vzduchu se považuje za ztrátu času. Střelí se hned na cíl. A nácvikům střelby je u pohraničnicků věnováno dost času.

Pepa nyní kráčí mezi Hasanem a Milanem. Fouká docela silný vítr. Oba se s Milanem rozhlížejí po krajině. V té začínající tmě vypadají obrysy stromů a kopců romanticky a tajemně. Snad i strašidelně, ale dva vojáci s nabitými samopaly a vycvičeným psem se bát nemohli. Pepa trochu pozvedl svůj zrak a zahlédl na obloze jakýsi stín. Nejdřív si myslel, že je to mrak a pak viděl, že to docela rychle letí. Na ptáka to bylo velké. V tom mu to došlo. Srdce se mu rozbušilo. Rychle sklonil hlavu, ale bylo pozdě. Milan za ním si všiml, že kouká nahoru, tak se podíval taky. Chvíli nevěřícně koukal a pak zašeptal: „Ty vole, to je rogal!“ A hned strhl samopal z ramene. „Parchant nám chce uletět. Dělej musíme ho sundat!“

Pepa jen slyšel jak Milan odjistil zbraň. Sám už měl samopal taky v ruce, ale nikam nemířil. Milan chvíli koukal přes hledí na letící stín a pak zmáčkl spoušť. Dávka se ozvala přesně ve chvíli, kdy Pepa svou zbraní ze shora bouchl do Milanovy hlavy a sklonil ji k zemi. Ozvalo se strašné a zoufalé zavytí. Hasan to

dostal. Milan se vzpamatoval ze šoku: „Co blbneš ty kreténe?! Přeskočilo ti? Vždyť nám uletí. Dělej střílej!“

Byl zaujatý diverzantem, snad dosud ani nevnímal, že zabil Hasana. Rychle znovu zvedl zbraň, ale stín mu už zmizel ve tmě nad stromy. Přesto vypálil ještě jednu dávku, ale bez úspěchu. Chvíli se smutně koukal do tmy. Měl strašný vztek. Taková příležitost. Mohl dostat vyznamenání, mohli ho povýšit na četaře, mohl jet na mimořádnou dovolenou. A teď hovno. Kvůli tomu šílenci. Taky mu teprve teď došlo, že zastřelil Hasana. Vzpamatoval se a podíval se směrem, kde pes ležel. Na zemi seděl Pepa, držel Hasanovu hlavu v klíně a z očí mu vytékaly slzy. Milan chvíli sledoval to divadlo a pak spustil:

„Ty hovado, ty kreténe! Cos to udělal. Tys zabil Hasana. A nechal jsi upláchnout diverzanta. Za to půjdeš do kriminálu. Dostaneš aspoň deset roků Sabinova.“

Pak se vrátil do své role ochránce hranic a vzorného vojáka. Vystřelil do vzduchu světlici, namířil na Pepu samopal a celkem klidně, ale s velkým důrazem řekl: „Vstaň, odhod' zbraň a ruce vzhůru! Za chvíli tu budou naši a ty půjdeš před vojenský soud.“

Pepa nereagoval, jen dál hladil mrtvého psa. Milan vyštěkl svůj rozkaz ještě jednou. A výhrůžně namířil hlaveň na Pepovu hlavu. Pepa se pomalu zvedal. Stáli nyní s Milanem dva kroky od sebe. Dívali se jeden druhému do očí. Pepa se pokusil vyjednávat.

„Milane, ten člověk nám nic neudělal. Jen se chtěl proletět na rogalu a vítr ho zanesl až sem. Kdybys ho zastřelil, byla by to vražda.“

„Drž hubu! Ty dobře víš, že chtěl uletět na západ. V dešti a potmě rogalisté nelítají. A tys mu umožnil zdrhnout. To je zrada!“

Pepa se pomalu podíval na nebe. Snad tam hledal pomoc. Ale žádná tam nebyla. Naopak z dálky se už ozýval štěkot psa. Za chvíli tu bude další hlídka. Milan stále mířil Pepovi na hrudník, ale na chvíli se podíval také nahoru, snad byl zvědavý, co tam Pepa vidí.

Pepova ruka byla rychlá a přesná, Levačkou uchopil a odklonil hlaveň a pravačkou zasadil silný direkt do Milanovy tváře. Ten ztratil rovnováhu, a když dostal ještě jeden kopanec do holeně a druhý do rozkroku svalil se s bolestným zaúpěním na zem. Pepa na nic nečekal, věděl, že nyní nemá na výběr. Rozběhl se, jak nejrychleji uměl. K potoku, který tvořil státní hranici to měl asi sto metrů. Už byl v polovičce, když tu se ozvala dávka ze samopalu. Střelec už ani nemohl cíl vidět. Vypálil pouze ve směru, kudy Pepa vyběhl. Škoda, že ten nezměnil trochu směr. Projektil mu projel prostředkem zad do těla. Padl na břicho do mokré hlíny. Když ho Milan po chvíli otočil na záda, ještě se stihli jeden druhému podívat do očí. Z těch Pepových život rychle vyprchával, ale přesto dal všechnu svoji sílu do toho pohledu. Milan cítil ten pohled až hluboko v útrokách. Už dvakrát zastřelil člověka, ale nikdy ho neznal. Nikdy den před tím s ním neběžel v lese deset kilometrů a nikdy si s ním před spaním nepovídali. A ještě včera mu Pepa četl dopis, který dostal od své holky. A teď se dívá do jeho očí. Chce něco říct, ale nenapadá ho nic alespoň trochu rozumného. Snad

by se chtěl i omluvit, ale slova mu ze rtů nejdou. A Pepa už na ně nemá sílu. Jen na ten pohled. A ten Milana bolí víc než ty předešlé rány.
Tmu prořízly světla baterek a vynořili se stíny několika vojáků.

Velitel praporu vykonal slavnostní přehlídku a stoupl se na své místo před našponované vojáky.

„Desátník Lípa!“

“Zde!“

Milan předpisově vystoupil před jednotku, postavil se do pozoru a vypjal hrud’.

„Soudruhu desátníku, za mimořádnou statečnost a odvahu při obraně státní hranice Československé socialistické republiky vás povyšuji do hodnosti četaře, uděluji vám týden mimořádné dovolené a předávám dar od prezidenta republiky.“

Když četař Milan Lípa vykřikl předeepsané „Sloužím socialistické vlasti“, byl nesmírně šťastný a hrdý.

2010